

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 18 päivänä kesäkuuta 2012

295/2012

Laki

rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

Annettu Helsingissä 15 päivänä kesäkuuta 2012

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

*Soveltamisala ja suhde muuhun
lainsäädäntöön*

Tässä laissa säädetään Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden, jäljempänä *jäsenvaltio*, välisestä yhteistyöstä rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi.

Laissa säädetään lisäksi esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden jäsenvaltioiden välillä.

Tässä laissa säädetyn lisäksi on voimassa, mitä erikseen säädetään tai Suomea sitovissa kansainvälisissä velvoitteissa määrätään.

2 §

Rinnakkaiset menettelyt

Rinnakkaisilla menettelyillä tarkoitetaan sellaisia oikeudenkäyntiä edeltävissä tai oi-

keudenkäyntivaiheessa kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa vireillä olevia samaa epäiltyä tai syytettyä koskevia rikosoikeudellisia menettelyitä, jotka perustuvat joko osin tai kokonaan samoihin tosiseikkoihin.

2 luku

Tietojenvaihto ja suorat neuvottelut

3 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Tässä luvussa säänneltyjä tehtäviä ovat Suomessa toimivaltaisia hoitamaan asianomaiseen rikosasiaan määrätty syyttäjä tai sen tutkinnanjohtaja. Syyttäjän on ilmoitettava toimivaltaiselle tutkinnanjohtajalle vastaanottamastaan tai tekemästään yhteydenotopyynnöstä. Tutkinnanjohtajan on tehtävä vastaava ilmoitus toimivaltaiselle syyttäjälle.

Valtakunnansyyttäjänvirasto ja keskusrikospoliisi ovat toimivaltaisia hoitamaan tässä luvussa säänneltyjä tehtäviä, jos asianomaiseen rikosasiaan ei ole määrätty syyttäjää tai sillä ei ole tutkinnanjohtajaa. Valtakunnansyyttäjänviraston on ilmoitettava keskusri-

HE 21/2012
LaVM 5/2012
EV 45/2012

Neuvoston puitepäätos 2009/948/YOS (32009F0948); EUVL L 328, 15.12.2009, s. 42-47

kospoliisille vastaanottamastaan yhteydenottopyyntöstä. Keskusrikospoliisin on tehtävä vastaava ilmoitus Valtakunnansyyttäjänvirastolle.

Valtakunnansyyttäjänviraston ja keskusrikospoliisin tehtävänä on avustaa toimivaltaista viranomaista tässä luvussa säännellyssä yhteydenpidossa. Lisäksi Valtakunnansyyttäjänviraston ja keskusrikospoliisin tehtävänä on avustaa toisen jäsenvaltion toimivaltaisia viranomaisia 1 momentissa tarkoitettujen viranomaisen löytymiseksi.

4 §

Yhteydenottovelvollisuus ja yhteydenottopyyntöön sisältö

Jos toimivaltaisella viranomaisella on perusteltu syy olettaa, että toisessa jäsenvaltiossa on vireillä rinnakkainen menettely, tulee sen ottaa yhteyttä kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiseen viranomaiseen rinnakkaisten menettelyjen vahvistamiseksi ja 8 §:ssä tarkoitettujen neuvotteluiden aloittamiseksi. Neuvottelut voidaan aloittaa ilman yhteydenottomenettelyä, jos toimivaltainen viranomainen on jo saanut tiedon rinnakkaisesta menettelystä muulla tavoin.

Yhteydenottoa koskevaan pyyntöön on sisällytettävä:

- 1) toimivaltaisen viranomaisen yhteystiedot;
- 2) kuvaus pyynnön kohteena olevan rikosoikeudellisen menettelyn tosiseikoista ja olosuhteista;
- 3) rikoksesta epäillyn tai syytetyn sekä mahdollisten asianomistajien nimi ja muut tunnistetiedot;
- 4) rikosoikeudellisen menettelyn käsittelyvaihe;
- 5) tieto siitä, onko rikoksesta epäilty tai syytetty pidätettynä tai vangittuna;
- 6) mahdolliset muut tarpeelliset tiedot.

5 §

Velvollisuus vastata yhteydenottopyyntöön ja vastauksen sisältö

Toimivaltaisen viranomaisen on vastattava toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tekemään yhteydenottopyyntöön.

Jos yhteydenottopyyntö on toimitettu muulle kuin toimivaltaiselle viranomaiselle, tulee tämän toimittaa pyyntö toimivaltaiselle viranomaiselle viipymättä ja ilmoittaa yhteydenottopyyntöön siirtämisestä yhteydenottopyyntöön lähettäneelle toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Yhteydenottopyyntöä koskevaan vastaukseen on sisällytettävä tieto siitä, onko Suomessa vireillä rinnakkaisia menettelyitä. Jos rinnakkaisia menettelyjä on vireillä, on vastaukseen sisällytettävä lisäksi toimivaltaisen viranomaisen yhteystiedot sekä tieto rikosoikeudellisen menettelyn käsittelyvaiheesta tai siitä, että asia on lainvoimaisesti ratkaistu. Vastaukseen voidaan sisällyttää myös muita asiaankuuluvia tietoja.

6 §

Määräaika vastauksen antamiseen

Toimivaltaisen viranomaisen on vastattava 5 §:n mukaisesti toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tekemään yhteydenottopyyntöön tämän ilmoittamassa määräajassa. Jos toimivaltainen viranomainen ei voi vastata yhteydenottopyyntöön määräajassa, sen on viipymättä ilmoitettava toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle syyt siihen sekä määräaika, jonka kuluessa pyyntöön vastataan.

Jos toisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen ei ole ilmoittanut määräaikaa vastauksen antamiselle, yhteydenottopyyntöön tulee vastata viipymättä.

Jos yhteydenottopyyntöön kohteena oleva rikoksesta epäilty tai syytetty on vangittuna, yhteydenottopyyntöön tulee vastata kiireellisesti.

7 §

Viestintävälineet

Toimivaltaisen viranomaisen on 4 ja 5 §:n mukaisissa tilanteissa käytettävä kirjallista tai sähköistä viestiä tai muuta tapaa, josta voidaan esittää kirjallinen todiste.

8 §

Neuvotteluvelvollisuus

Jos rinnakkaisia menettelyitä on vireillä toisessa jäsenvaltiossa, toimivaltaisen viranomaisen on aloitettava neuvottelut kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa esitutkinnan tai syytetoimien siirtämiseksi kyseisestä jäsenvaltiosta Suomeen tai päinvastoin taikka rikosoikeudellisen menettelyn järjestämiseksi muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Siirtämisen edellytyksistä säädetään 3 ja 4 luvussa.

Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava neuvotteluiden aikana toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle vireillä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä toteutetuista merkittävistä toimenpiteistä.

Toimivaltaisen viranomaisen on lisäksi toimitettava neuvotteluiden aikana toisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle sen pyytämät tiedot, jos niiden toimittamisella ei vaaranneta kansallista turvallisuutta tai henkilöiden turvallisuutta.

9 §

Yhteisymmärrykseen pääsemiseksi noudatettava menettely

Jos toimivaltaiset viranomaiset eivät ole päässeet 8 §:ssä tarkoitetuissa neuvotteluissa yhteisymmärrykseen rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä, toimivaltaisen viranomaisen tulee tarvittaessa antaa asia Eurojust-yksikön käsiteltäväksi. Edellytyksenä on, että yksikkö on toimivaltainen käsittelemään kyseisen rikoksen.

Jos 8 §:n mukaisissa neuvotteluissa on päästy yhteisymmärrykseen rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä Suomeen, toimivaltaisen viranomaisen tulee ilmoittaa menettelyn lopputuloksesta muiden asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille.

3 luku

Esitutkinnan tai syytetoimien siirtäminen toisesta jäsenvaltiosta Suomeen

10 §

Suomeen siirtämisen edellytykset

Rikoksesta toisessa jäsenvaltiossa epäiltyä tai syytettyä koskeva esitutkinta tai häneen kohdistuvat syytetoimet voidaan siirtää Suomeen, jos rikoslain (39/1889) 1 luvun mukaiset edellytykset Suomen rikosoikeuden soveltamisesta täyttyvät ja esitutkinnan tai syytetoimien siirtämistä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon liittymät eri jäsenvaltioihin, asiassa esitettävä näyttö, oikeudenkäynnistä aiheutuvat kustannukset ja muut olosuhteet. Siirtämisen edellytyksenä on lisäksi, että siitä on 2 luvussa tarkoitettussa neuvottelumenettelyssä päästy yhteisymmärrykseen.

11 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Päätöksen esitutkinnan siirtämisestä Suomeen tekee tutkinnanjohtaja saatuaan syyttäjän suostumuksen. Jos rikoksen tutkiminen Suomessa edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä, syyttäjä päättää esitutkinnan siirtämisestä.

Päätöksen syytetoimien siirtämisestä Suomeen tekee syyttäjä.

12 §

Jatkomenettelyyn soveltuva lainsäädäntö

Kun esitutkinta tai syytetoimet on siirretty tämän luvun säännösten mukaisesti Suomeen, sovelletaan menettelyyn, mitä esitutkintalaissa (449/1987) ja muualla laissa säädetään.

4 luku

Esitutinnan tai syytetoimien siirtäminen Suomesta toiseen jäsenvaltioon

13 §

Toiseen jäsenvaltioon siirtämisen edellytykset

Rikoksesta epäiltyä tai syytettyä koskeva esitutkinta tai häneen kohdistuvat syytetoimet voidaan siirtää Suomesta toiseen jäsenvaltioon, jos siirtämistä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon liittymät eri jäsenvaltioihin, asiassa esitettävä näyttö, oikeudenkäynnistä aiheutuvat kustannukset ja muut olosuhteet. Siirtämisen edellytyksenä on lisäksi, että siitä on 2 luvussa tarkoitetussa neuvottelumenettelyssä päästy yhteisymmärrykseen.

Rikosilmoituksen siirrosta säädetään erikseen.

14 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Päätöksen esitutinnan siirtämisestä toiseen jäsenvaltioon tekee syyttäjä tutkinnanjohtajan esityksestä. Syytetoimien siirtämisestä päättää syyttäjä.

5 luku

Erinäiset säännökset

15 §

Kielet

Edellä 4 ja 5 §:ssä tarkoitetuissa yhteydenotoissa toiseen jäsenvaltioon on käytettävä asianomaisen jäsenvaltion hyväksymää kieltä. Yhteydenotoissa Suomeen toimivaltainen viranomainen hyväksyy yhteydenoton, jos se on tehty suomen, ruotsin tai englannin kielellä. Toimivaltainen viranomainen voi hyväksyä yhteydenotot myös muulla kielellä, jos sen käyttämiselle ei muutoin ole estettä.

Edellä 8 §:n tarkoitetussa tilanteessa toimivaltaisen viranomaisen on käytettävä kieltä, josta asianomaisen toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen kanssa on sovittu.

Rikosasian asianosaisella on oikeus saada tieto esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevasta päätöksestä ymmärtämällään kielellä. Tarvittaessa päätöksen tehnyt viranomainen huolehtii esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevan päätöksen kääntämisestä asianosaisen ymmärtämälle kielelle.

16 §

Asianosaisen kuuleminen

Siirrettäessä esitutkinta tai syytetoimet Suomesta toiseen jäsenvaltioon rikosasian asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevan päätöksen tekemistä. Kuulemisesta voidaan luopua, jos se aiheuttaa merkittävää viivästystä ottaen huomioon asian laadun, eikä kuulemisella todennäköisesti olisi ratkaisevaa merkitystä esitutinnan tai syytetoimien siirtämisen edellytyksiä harmitaessa. Rikoksesta epäillyn kuulemisesta voidaan luopua myös, jos kuuleminen merkittävästi vaarantaisi kyseisen rikoksen selvittämistä.

Siirrettäessä esitutkinta tai syytetoimet toisesta jäsenvaltiosta Suomeen rikosasian asianosaiselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevan päätöksen tekemistä, jos siihen on erityinen syy.

17 §

Oikeus avustajaan

Rikosasian asianosaisella on oikeus käyttää avustajaa 3 ja 4 luvun mukaisessa menettelyssä.

Asianosaisen avustamiseen 3 ja 4 luvun mukaisessa menettelyssä sovelletaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 2 lukua.

18 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Esitutinnan tai syytetoimien siirtämistä koskeva päätös on perusteltava ja siihen tulee liittää ohjeet muutoksenhakua varten. Päätöksessä on lisäksi yksilöitävä se oikeudenkäyn-

nistä rikosasioissa annetun lain 4 luvun mukaan määräytyvä käräjäoikeus, jolle tämän lain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettu valitus kyseisessä tapauksessa on tehtävä.

Päätös on annettava rikosasian asianosaiselle tiedoksi postitse tämän ilmoittamaan tai muutoin tiedossa olevaan osoitteeseen, jollei sitä ole annettu tiedoksi muutoin. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä sen jälkeen, kun se on annettu postin kuljetettavaksi. Päätökseen on merkittävä päivä, jona se on annettu postin kuljetettavaksi.

19 §

Muutoksenhaku

Rikosasian asianosainen, jota koskeva esitutkinta tai syytetoimet on päätetty siirtää toisesta jäsenvaltiosta Suomeen tai Suomesta toiseen jäsenvaltioon, voi saattaa päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Valitus on tehtävä neljäntoista päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja viimeistään ennen kuin asiassa on nostettu syyte jäsenvaltiossa, johon asia on siirretty. Käräjäoikeuden on viipymättä otettava asia käsiteltäväksi.

Helsingissä 15 päivänä kesäkuuta 2012

Tasavallan Presidentti
SAULI NIINISTÖ

Käräjäoikeus on päätösvaltainen, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Asia on käsiteltävä istunnossa, jos käräjäoikeus asian tai sen osan selvittämiseksi pitää asian istutuskäsittelyä tarpeellisenä taikka jos valittaja sitä vaatii.

Asian käsittelyyn sovelletaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettuja säännöksiä.

Käräjäoikeuden 1 momentin mukaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä esitutkinnan tai syytetoimien siirtämistä koskevan päätöksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä käräjäoikeus toisin määrää.

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 19 päivänä kesäkuuta 2012.

Lakia sovelletaan suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka on pannut rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitosten ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta annetun neuvoston puitepäätöksen 2009/948/YOS täytäntöön.

Oikeusministeri *Anna-Maja Henriksson*